

Xalqımız 2023-cü il üçün də nikbin ola bilər

Azərbaycan bütün hədəflərinə çatacaq

Yanvarın 10-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yerli televiziya kanallarına müsahibə verib. AZERTAC müsahibəni təqdim edir.

Azərbaycan Televiziyasından Tofiq AB-BASOV: Hərəkətli Prezident, ilk növbədə istəyi rəm həmkarlarımın, özümün adından Sizə dərin təşəkkürümüzü bildirək ki, bizim üçün bu gün vaxt ayırmışınız. Bizim üçün bu, çox önəmlı görüşdür. Çünkü adətən Siz bütün müsahibələrinizdə elə məqamları, elə motivləri səsləndirirsiniz ki, onlar həm ölkə daxilində gedən proseslərə aydınlıq gətirir, digər tərəfdən, biz aldığımız o

məlumatları ictimai qüvvələrlə bölüşürük. Dünündə gedən proseslərlə, müsbət və mənfi təsirlərlə bağlı bütün səbəbləri və onların ətrafında olan təsəvvürləri düzgün qəbul etmək imkanları yaradırsınız bizim üçün. Ona görə biz Sizə bir daha artıq dərəcədə minnətdarıq.

Cənab Prezident, təbii ki, bizi, ilk növbədə Sizin təhlilinizdə 2022-ci ilin nəticələri maraqlanır. Çünkü il asan il deyildi, ilk növbədə postmüharibə və postpandemiya vəziyyətləri gündəmdə idi. Digər tərəfdən, Sizin rəhbərliyinizlə gedən islahatlarla bağlı biz çox müsbət tendensiyaların şahidi oluruq. Çünkü dünyada global tənəzzül

mövcuddur, ancaq buna baxmayaraq, Azərbaycan qabaqlayıcı tədbirlərlə bu təsirləri minimuma endirdi, bəzilərini, ümumiyyətlə, neytrallaşdırıldı və həm də artıq əldə etdi. Bunu təkcə biz demirik, Azərbaycan mənbələri demir, həm də xarici mənbələr təsdiqləyirlər. Ona görə də bu proseslərin, əlbəttə ki, hamisinin davamı gözlənilir. Yeni prioritetlər haqqında danışmağa böyük ehtiyac var. Çünkü 2023-cü il də asan olmayıcaq, biz bunu hiss edirik. İstərdik ki, bax, bu məsələyə Siz münasibət bildirəsiniz və iqtisadi artımla, yeni gözləntilərlə bağlı öz fikirlərinizi bizə söyləyəsiniz.

Xalqımız 2023-cü il üçün də nikbin ola bilər

Əvvəli 2-ci səh.

Son illərdə enerji təhlükəsizliyi məsələləri dünya gündəliyində əsas yerlərdən birini tutub. Bu o deməkdir ki, həmin məsələ daim beynəlxalq təşkilatların, ən nüfuzlu müxtəlif beynəlxalq forumların gündəliyində olub və Azərbaycanın neft-qaz sənayesi layihələrini necə reallaşdırması həmişə tərəfdəşlərimizin böyük hörmətini qazanıb. Lakin Rusiya-Ukrayna müharibəsi başlayandan sonra, Əlbəttə, ola bilsin başqa məsələlər enerji təhlükəsizliyi məsələlərini geridə qoyub və Avropada gündəlikdə birinci yeri tutub. Bu, izah edilə biləndir. Əlbəttə, Azərbaycanın enerji resurslarına maraq əhəmiyyətli dərəcədə artıb. Hərçənd bundan əvvəl də belə bir fikir bərqərar olmuşdu ki, Azərbaycan çox ölkələr, o cümlədən Avropa İttifaqının üzvü olan ölkələr üçün etibarlı tərəfdəşdir. Azərbaycanın imkanları artırdı və biz, necə deyərlər, evdə işlərimizi uğurla görür, daha sərfo-li bazarlara istiqamətlənirdik. Təbii ki, Cənub Qaz Dəhlizi istifadəyə veriləndən sonra biz, o cümlədən Avropa İttifaqı ölkələrinə də qaz ixrac etməyə başladıq. Nəzərə alırdıq ki, biz həm "Şahdəniz" yatağından, həm də başqa yataqlardan əlavə hasilat gözləyirik. Məsələn, əgər bütün işlər plan üzrə getsə, bu il "Abşeron" yatağından, gələn il isə, əgər yeno, hər hansı fors-major manələr olmasa, 2024-cü ildə biz "Azəri-Çıraq-Günəşli" yatağından belə adlandırılan "dərin qaz" ("deep gas") hasilatına başlamağı planlaşdırırıq.

Yəni potensial var, Azərbaycanın təsdiq edilmiş ehtiyatları məlumdur, mən onları dəfələrlə bildirmişəm - 2,6 trilyon kubmetr, lakin əminəm ki, bundan qat-qat çox olacaq. Çünkü bizim neft yataqlarında fəaliyyət təcrübəmiz göstərir ki, qazma işləri davam etdirikcə, ilkin qiymətləndirmələrlə müqayisədə ehtiyatların həcmi çoxdur, Azərbaycanın qaz sahəsi azı 100 il beynəlxalq bazarlara öz ehtiyatlarını tədarük edəcək, yəni, texnologiyalar inkişaf etdirikcə, hasilat imkanları artacaq. Buna görə də 2,6 trilyon kubmetr bizim potensialımızın təsdiqlənmiş minimal həcmidir. Qaz kəmərlərinin hamısının inşa edilməsini nəzərə alsaq, təbii ki, Avropa İttifaqı ilə biz tədarükün artırılmasını hədəfləmişik. Lakin bundan ötrü, əlbəttdə, hasilata investisiya qoyulması zəruridir və biz bunu edirik, bundan ötrü mövcud qaz kəmərlərinin genişləndirilməsi zəruridir. Ona görə ki, həm TANAP, həm də TAP kəmərləri bizim kontrakt bağladığımız həcm-lər üçün nəzərdə tutulub. Biz belə qısa perspektivdə Avropaya tədarükün iki dəfə artırılmasına ehtiyac olacağını nəzərə almamışıq. Yəni xanım Ursula Fon der Lyayen ilə imzalanmış sənəddə məhz bu məqam nəzərdə tutulur.

Əlbəttə, bu Memorandumun icrası kifayət qədər uğurla davam edir. Əgər biz 2021-ci ildə Avropana 8 milyard kubmetrdən bir qədər çox qaz tədarük etmişdiksə, bu il 12 milyard kubmetrə yaxın olacaq. Bütövlükdə bu il 24 milyard kubmetrə yaxın ixrac gözlənilir. Buna görə də biz qaz bazarında, o cümlədən Avropa bazarında artıq ciddi aktora çevrilirik. Artıq indi TANAP-in və TAP-in buraxılıqlı qabiliyyətinin iki dəfə artırılması barədə düşünürük. Əlbəttə, bundan ötrü tərəfdəşlərimizla məsləhətləşmələr aparılır. TANAP layihəsinə gəldikdə, burada işlər asandır, çünkü biz bu layihənin əsas iştirakçısı - şeyeholderiyik və əsas maliyyə yükü bizim üzərimizə düşəcək. TAP layihəsində bizim payımız 20 faizdir, buna görə orada, əlbəttə, konensusa nail olmaq məsələləri üzərində daha çox işləməli olacağıq. Biz neft-qaz sahəsinə aid layihələrə həmişə strateji baxımdan yanaşmışıq, çünkü başa düşürdük ki, qaz kəmərləri və neft kəmərləri realaşdırılmasa, biz öz resurslarımızla sanki qapalı məkanda qalacağıq.

Beynəlxalq enerji şirkətləri, ilk növbədə, məsələnin iqtisadi tərəfi - nə vaxt sərmayə qoymaq, nə vaxt genişlənmək lazımlı olmasına baxırlar. Yəni, beynəlxalq enerji şirkətlərindən onların beş il sonra lazımlı olacaq layihəyə milyardlarla sərmayə qoyacağını gözləmək düzgün deyil. Buna görə biz burada öz strateji təsəvvürlərimizi, - indiyə qədər bu məsələdə heç vaxt yanılmamışız, - tərəfdəşlərimizin iqtisadi imkanları və iqtisadi siyaseti ilə uzlaşdırmağa çalışırıq və indi bu istiqamətdə işleyirik.

Yunanistan-Bolqaristan interkonnektorunun istifadəyə verilməsindən sonra yeni perspektiv istiqamətlər açılır, artıq açılıb. Azərbaycan qazı Bolqaristan bazarına, bu ildən etibarən həm də Ruminiya bazarına daxil olur. Yəni, mahiyyət etibarilə biz Nabucco layihəsinin müəyyən versiyasına yaxınlaşırıq. Yadınızdadırsa, bu layihə barədə illər boyu çox fəal diskussiyalar gedirdi, lakin sonradan ona ehtiyac olmadı. Əslində, indi interkonnektorlar şəbəkəsinin, məsolən, Yunanistan-Bolqaristan interkonnektorunun yaradılması işləri çox fəal gedir. Mən onu da bilirom ki, Serbiyanı ümumi sistemlə birləşdirə-

tələb edir. Bu halda biz yaxın dostlar ve tərəfdəşlər kimi öz xidmətlərimizi təklif etmişik və hazırda qazlaşdırma yerlərinin seçilməsinin, ilk növbədə, hansı şəhərlərin qazlaşdırılmasının razılışdırılması məsələsinə dair iş aparılır.

Beləliklə, Avropanın, Balkanları, Qərbi Avropanın energetika xəritəsinə geniş nəzər salsaq, bu xəri- te birmənəli olaraq müxtəlif arteriyalarla birləşir və bu, həm bize, həm də onlara uzunmüddətli strate- giyanı planlaşdırmaq imkanı verir. Əlbəttə, Avropa ölkələrinin çoxu- nun belə adlandırılan "yaşıl keçid" programını da unutmaq olmaz. Bu halda müəyyən müddətdən sonra mədən yanacağından imtina edilməsi nəzərdə tutulur. Lakin mənim müşahidələrimə görə hazırda Av- ropa qaz bazarındaki meyillər, - əlbəttə, bu program qüvvədədir, - enerji təhlükəsizliyi ilə bağlı möv- cud vəziyyət Avropa strukturlarını enerji təhlükəsizliyinə daha realist

mövqedən yanaşmağa sövq edəcək. Buna görə də əminəm ki, uzunmüddətli perspektivdə qazdan və neftdən imtina edilməsi gözlənilmir.

Xəzər Televiziyasından Nigar MAHMUDOVA: *Mən də enerji mövzusunu davam etdirmək istəyirəm. Siz artıq Azərbaycanın enerji*

rəm. Siz artıq Azərbaycanın enerji potensialına tələbatın artması və bütün bunların bizim üçün yeni imkanlar açmasını qeyd etdiniz. Hansı yeni imkanlar açılır? Yəqin ki, burada, sadəcə, iqtisadi deyil, həmdə Azərbaycanın siyasi olaraq da gücləndirilməsindən söhbət gedir. İstərdim, bu barədə Sizin fikirlərinizi eşidək, cənab Prezident.

Prezident İlham ƏLİYEV:
Yeni imkanlara göldikdə, princip etibarıl mən əvvəlki sualda bu bərədə cavab verdim. Daha nə etmək olar? Əlbəttə ki, biz indi bir neçə ölkə ilə enerji sahəsində danışqlara başlamışıq. O ölkələr ki, əvvəller bizim tərəfdəşlərimiz deyildi. Rusiya-Ukrayna müharibəsinə qədər nəzərdə tutulmuş bütün layihələr demək olar ki, plan üzrə gedirdi. Hər il Bakıda keçirilən "Cənub Qaz Dəhlizi"nin Məşvərət Şurasında artıq "Cənub qaz dəhlizi"nin sonuncu seqmenti olan TAP layihəsinin də uğurla başa çatması ilə bağ-

lə fikir mübadiləsi aparılırdı. Ancadə gələn ay keçiriləcək növbəti "Cənub Qaz Dəhlizi"nin Məşvərət Şurasında yeni mövzular müzakirə olunacaq və iştirak edən ölkələrin sayı da artacaq. Məsələn, biz hesab edirdik ki, TANAP layihəsinin baş şə çatması faktiki olaraq bu sahədə bizim əsas işlərimizin də başa çatması deməkdir. Ondan sonra, sadəcə olaraq, mövcud infrastrukturdan istifadə edərək öz qaz resurslarını zi ixrac etməliyik. Amma baxın görün, Ruminiya tərəfinin xahişi əsasında artıq yanvar ayından biz Ruminiyaya qaz ötürməyə başlamışıq. Çünkü il ərzində Ruminiyanın energetika naziri iki dəfə Azərbaycana gəlmişdi və ilin sonunda mənim Ruminiyaya səfərim baş tutmuşdu. Bu arada bizim müvafiq qurumlarımız danışqlar aparırdılar və interkonnektor artıq işə düşən dən sonra texniki imkan yaratdı. Əlbəttə ki, texniki imkan olmadan biz qaz ixracatımızın coğrafiyasını genişləndirə bilərək və texniki imkanlar Avropa məkanında bizim səlahiyyətimizin çərçivəsində deyil. Yəni Avropa ölkələri özlərə bunu edirlər və nə qədər çox bağlılılı olarsa, bizim o qədər də çox potensial müştərilərimiz olacaqdır.

Mən indi vaxtından əvvəl neyi sə elan etmək istəmirəm, ancak Rusiya-Ukrayna müharibəsi başla yandan sonra bizə 10-dan çox ölkədən müraciətlər daxil olmuşdur. O ölkələrdən ki, indi bizim qazımızı alırlar və istəyirlər əlavə qaz təchizatı təmin edilsin və o ölkələrdən ki, heç vaxt bizdən qaz almırıdan, amma onlar da bu programma qoşulmaq isteyirlər. Təbii ki, burada Azərbaycanın rolu artır və biz də əlbəttə, bundan istifadə etməliyik. Biz heç vaxt qaz və neft sahəsindən ki siyasətimizi ümumi siyasi kontekstin əsas amilinə çevirməmişik. Çünkü biz hesab edirik ki, siyaseti ayrı, bu ayrı. Amma indi dünyada enerji siyasəti ümumi geosiyasi və ziyyətlə tamamilə vəhdət təşkil etdiyi üçün bu amili də inkar etməz olmaz. Əlbəttə, bizim həm iqtisadi həm siyasi önəmimiz artır və əgər Avropanı qidalandıran qaz kəmərlərinə baxsaq görərik ki, onlarından sayı o qədər də çox deyil. Yəni mövcud təchizatçılar, sadəcə olaraq, qaz hasilatını artırırlar, cümlə Avropada böyük tələbat var. Yenidən təchizatçılar arasında isə Azərbaycan təkdir. Nəzərəalsaq ki, bizim çox böyük resurs bazamız var, artıq infrastrukturumuz var və Avropa İttifaqı ilə təkcə energetika sahəsində yox, bütün sahələrdə çox fəal əməkdaşlığımız var, əlbəttə ki, diqqət Azərbaycan üzərinə yönəldildir. Əlbəttə, biz öz məsuliyyətimizi də dərk edirik və çalışırıq ki, yeni tərəfdəşlər üçün də etibarlı tərəfdəş olaq.

Prezident İlham ƏLİYEV
Transxəzərlə bağlı uzun illər müzakirələr gedir, amma hələ ki heç bir nəticə yoxdur. Transxəzər kəmərinin ümumi ötürmə qabiliyyət 30 milyard kubmetr qaza hesablanıb. Burada bu layihənin icrası üçün bir neçə əsas məsələ var, onlardan biri bu layihəni kimin maliyyələşdirəcəyidir. Çünkü bizim layihələrə gəldikdə, istər Bakı-Tbilisi-Ceyhan olsun, istər "Cənub qaz dəhlizi", burada hər şey aydın idi. Azərbaycan liderliyi öz üzərinə götürmüştür, ölkələrdən və şirkətlərdən ibarət komanda şəklində bir qrup yaratmışdır, beynəlxalq maliyyə qurumlarını cəlb etmişdir.

"Cənub qaz dəhlizi"nin maliyyə ləşdirilməsində görün, hansı qu rumlar iştirak edib - Dünya Bankı, Avropa Yenidənqurma və İnkışa Bankı, Asiya Bankı, Avropa İnves tisiya Bankı və Avropa İnfrastruk tur və Investisiya Bankı - dünyasını

ən aparıcı maliyyə qurumları. Bular, eyni zamanda, şirkətlər və Azərbaycan ölkə olaraq öz vəsaitini qoyub bu layihəni həyata keçirib. Transxəzər layihəsi ilə bağlı hələ ki, aydınlıq yoxdur. Yəni ki, bu layihəni irəliyə aparacaq, bunu maliyyə tutumu nədən ibarət olacaq. Bunu hesablamaq üçün texniki-iqtisadi əsaslandırma hazırlanmalıdır. Bunu hazırlamaq üçün gərək şirkətlər cəlb edilsin. Yəni bə bir gündə, bir il ərzində həll olunan məsələlər deyil. Əgər bu gün bə layihəyə start verilsə, bir neçə ərzində, sadəcə olaraq, araşdırma lar aparılmalıdır - geoloji araşdırmalar, ekoloji araşdırmalar, texniki imkanlar, maliyyə tutumu - bütün bunlar açıq suallardır. Mən hesab edirəm ki, bu suallara cavab vermədən Transxəzər layihəsi hadisə qında danışmaq yersizdir. Biz ölkə olaraq həmişə bu layihəni dəstələməmişik və mən bunu bir neçə dəfə açıq bəyan etmişəm ki, bəli, əgər bizə müraciət olarsa, biz öz imkanlarımızı təqdim etməyə, mövcud infrastrukturumuzu və digər lazı məsələləri həll etməyə hazırlıq. Amma biz bu layihənin təşəbbüsü karı ola bilmərik, çünki bu, bizim qazımız deyil.

Bununla paralel olaraq, hət-
bütün sadaladığım məsələlər ö-
həllini tapsa, ikinci mərhələdə d-
gər məsələ ortalığı çıxacaq. Tuta-
ki, Transxəzər qaz kəməri inş-
edildi, Azərbaycan sahilinə qədə-
götirildi, ondan sonra nə olacaq?
Hansı yollarla Avropanı istiqamətin-
göndərilecek? TANAP-la? Yə-
TANAP-in bu gün cəmi 16 milyar
kubmetr buraxılış imkanı var. Onu
da demək olar ki, hamısını in-
Azərbaycan qazı ilə biz təmin etm-
şik. TANAP-in imkanlarının iki da-
fəyədək genişləndirilməsi yeno-
Azərbaycan qazına bağlıdır. Çünki
biz növbəti 5-6 il ərzində, əgər ha-
sey plan üzrə gedərsə, minimum 10
milyard kubmetr əlavə qaz has-
sılabiləcək. Dillətən həl-

edə bilərik. Əlbəttə ki, bunun yegənə yolu TANAP və ondan sonra da diyim kimi, interkonnektorlar vasitəsilə. Yəni, Azərbaycan ərazisinə dən sonra nə olacaq? Yəni, Azərbaycan ərazisində yeni kəmərmi təkərlək? Ola bilər. Kim bunu tiki cək? Ona görə bunlar hamısı açıq suallardır. Transxəzər qaz kəmər mövzusu uzun illərdir ki, siyasi dirlər. Mən bunun əleyhinəyən. Çünkü mən həmişə real layihələrin üzərində işin aparılmasının tərəfdarı olmuşam. Bütün bu suallara cavab veriləndən sonra əlbəttə ki, bəlliyə həyata keçirilə bilər. Çünkü prinsip etibarilə mən hesab edirəm ki, bu layihə iqtisadi cəhətdən səmərəli ola bilər, amma texniki-iqtisadi əsaslandırma gərəkdir, əlbəttə, bu təsdiqlənməlidir. Qazın sahibi istehlakçılarla kontraktlar imzalamalidir, hansı qiymətə satılacaq. Çünkü məsafə nə qədər uzun olsun, bir o qədər də xərclər artır. Amma yenə də biz həmişə bu layihəyə sənasi dəstək vermışik. Əgər bizə bəlliyə ilə bağlı müräciət olunarsa, əslimizdən gələni edəcəyik ki, kəmək göstərək.

Sənəd RZAYEV: Cənab Prezident, icazə versəniz mən qazı qiyməti və enerji sektorunu barəsində sualı bir qədər davam etdirmək istərdim. Siz əvvəlki suallara cavab verərkən bizim qaz ehtiyatlarının həcmi məsələsinə, xüsusi halda Bakı kanlıarda və Avropana planlarımızın ətraflı toxundunuz. Bu, məsələn, bir tərəfidir. Digər tərəfdən, son vaxtlar xarici mətbuatda qəribən mülahizələr yayılır ki, guya Azərbaycan Rusiya qazını sonradan Avropana, dünya bazarlarına ixrac etmək məqsədilə alır və sair. Bununla əlaqədar bilmək istərdim, əvvələn bu informasiya barədə Siz nə fikir dəsiniz və Sizin fikrinizcə belə düşüncələrlə nəyi rəhbər tutular?

Prezident İlham ƏLİYEV
Mənim fikrimcə, bu, informasiy়ə manipulyasiyasıdır və belə düşünü məyim üçün hər cür əsas var. Dəməliyəm ki, ilk dəfə bunu Almanyanın sabiq kansleri və Rusiyənin enerji şirkətlərindən birinin keçmə

rəhbərlərindən olan cənab Şrödər bəyan etmişdi. Sonra bu versiya mətbuatda yayıldı və təbii ki, əleyhəmiz onu sevincə qarşılıqlı bizi guya hansısa haqsız oyun apardı. Maqda ittiham etməyə çalışıldı. Bu, hər cür məntiqə tamamilə zərərdir. Hətta elementar olaraq biz ixracın həcmində nəzər salsaq, aydın görünür ki, bu barədə söhbət də bilməz. Bəli, biz Rusiyadan çox alırıq, bu, çoxdan olub, o vaxt məsələ hələ sənaye şirkətində işləyirdi. Bu, sərfli idi. O vaxt bizim özəmizimiz kifayət etmirdi və biz elektrik enerjisi istehsalında mazutdan istifadə etməməkdən ötürü, yəni, da çox fayda əldə etmək üçün qaz alırdıq. Əlbəttə, mazutla işləyən elektrik stansiyaları ətraf mühiti çirkinləndirir. Bu gün bizim bütün elektrik stansiyaları ya qaz ilə, ya da və qismən bərpəolunan başqa mənbələrlə işləyir. Bir də ki, sohv etmərsə, 2006-ci və ya 2007-ci il qiyənlərin kəskin şəkildə - praktiki olaraq iki dəfə artması səbəbindən Rusiyadan qaz alınması dayanırlıb. O vaxt bizə dedilər ki, qaz mət iki dəfə yüksək olacaq. Özü bu qiyən Qərbi Avropa ölkələrindəki qiyənlə müqayisədə yüksək idi və satış həcmi dörd dəfə azalacaq. Biz 4 milyard kubmetr qaz alırdıq, amma bizə "Qazprom" adından bəyan etdilər ki, indi biz yalnız 1 milyard kubmetr qaz tövsiyə rük edə bilərlər. Bu söhbət ilin sonunda, noyabr ayında, ölkənin enerji balansı artıq təsdiq ediləndən sonra olmuşdu. Yəni, bu vəziyyət də qərar qəbul etmək üçün cəmi 1 ay vaxtimız qalırdı. Gözlənilən 1 milyard kubmetr əvvəzinə cəmi 1,5 milyard kubmetr ala bilərdik. Lakin biz vəziyyətdən çıxdıq. Özü də, 1,5 cə deyərlər, hər zərərdə bir xəstə olur. Bu vəziyyət bizi öz ölkəmizin hasilatla diqqəti artırmağa məcburi etdi və biz Rusiyadan qaz almanın son qoymuşduk. O vaxtdan təqribən il keçib.

Indi söhbət Rusiyadan 1 milyard kubmetr qaz almaq barədə gələcəkdir. Ötən ilin sonunda kontrakt bağlanıb və keçən müddətdə həmin həcmi heç yarısını da almışıq. Biz bunu nə üçün edirik? Bəli, bizdə istehlak artır, əhalini artır. Kifayət qədər ehtiyat olmayış vaxtlarda tam gücü ilə işləməyə müəssisələr - metanol zavodu, kəbamid zavodu, neft-kimya müəssisələri indi tam gücü ilə işləyir. Təkcə keçən il Azərbaycanda tehsalin və ixracın həcmində nəzərsənsələr görərik ki, biz 22 milyard kubmetr qaz ixrac etmişik və min nim fikrimcə, cəmi 200 və 300 milyon kubmetr, yəni bir faiz idarəetmişik. Bu il 24 milyard kubmetr qaz ixrac edəcəyik və həmin 1 milyarddan qalan hissəni idxlə edəyik. Yəni, bizim guya Rusiyadan qaz alıb onu sonradan satacağındır. Barədə ya diletantlar, ya da provokatorlar danışa bilərlər. Ona görə də düşünürəm ki, bu halda biz bələlərinin hər ikisi ilə üzləşirik. Eyni nümlə belə, Azərbaycana daim qaz yaxmaq, bizim rolumuzu, əhəmiyyətə yotımızı azaltmaq cəhdləri yox məsələ deyil. Yadımdadır, bir vaxtlar deyirdilər ki, Azərbaycanın nəti yoxdur, Bakı-Tbilisi-Ceyhan körəyi çəkilməyəcək, sonra deyirlər ki, Azərbaycanın qazı yoxdur, indi də deyirlər, qoy desinlər. Eyni öz isimizi görmüşük və bu işi uğurla görürük.

Tofiq ABBASOV: Cənab Prezident, ötən ilin strateji məhiyyəsi malik hadisələrindən biri də o ki, dekabrın 17-də Sizin iştirakınızla Buxarestdə dördtərəfli Saziş imzalandı. Söhbət Strateji Tərəfdarlığı Sazişindən gedir ki, orada Azərbaycan, Gürcüstan, Ruminiya və Makedniyadan bizim ərazimizdə yanmış enerjinin istehsalını, sonra artmasını və eləcə də ötürülməsini artıq nüvələrdə tətbiq etməyə çalışırıq. İlk növbədə, biz öz enerji sistemimizin şaxələndirilməsinin yekun indeksini demək olar ki, gündəmətgətirdik. Sonra yeni əməkdaşlıq formalarının hazırlanması və tətbiq etməsi.

matını yaratdıq. Çünkü məndə olan məlumatə görə, o Saziş Bakıda da olub və bizim tərəfdəşlər, yəni, Gürcüstan da, Macarıstan da, Ruminiya da, onlar çox böyük razılıqla o sənədi qəbul etmişdilər. Mən istərdim ki, ilk növbədə, bu masələnin icra perspektivinə Siz münasibət bildirəsiniz və digər tərəfdən də əgər hər şeyi biz öz adı ilə çağırmaли olsaq, bayaq Siz ermənipərəstlik amilinin siyasetdə yerindən danışdırınız. Sirr deyil ki, Fransa çox ciddəcəhdə çalışırı Ruminiyanı da anti-Azərbaycan, belə deyək, cəbhəsinə cəlb etsin və hətta nəzərə almışdilar ki, guya Qərb mətbuatı bu haqda yazımışdı ki, Ermənistana Qara dəniz vasitəsilə və Ruminiyanın ərazi-sindən istifadə etmək şərti ilə silah-sursat göndərsinlər. Demak olarmı ki, ikinci məqamda bizim diplomatiyanın bu uğuru həmin o dağidici planın qarşısını aldı və onu darmadağın etdi?

candakı iqtisadi vəziyyət belədir ki, bu, onları qane edir, - eyni zamanda ixrac üçün imkanlar yaranacaq.

Diger məsələ, - bu da çox önemlidir, bu, ümumi kontekstdən bir qədər konarda qalıb, - ondan ibarətdir ki, əgər biz bu layihələri öz tərəfdəşlərimizla icra etsək, - mən deyə bilərəm ki, Azərbaycan 1 manat da sərmayə qoymur, hamisi xarici sərmayələrin əsasında reallaşan layihələrdir, - onda bugün elektrik enerjisinin istehsalına sərf etdiyimiz təbii qaz da istifadə edilməyəcək və ixracə yönəldiləcək. Beləliklə, bizim təbii qaz ixracımız daha çox olacaq, çünkü yeni yataqlardan - "Abşeron"dan, "Ümid-Babək"dən, ondan sonra AÇG-dən, "Şahdəniz"dən çıxan, eyni zamanda, qənaət edilən qazı da biz ixrac edəcəyik. Yəni, burada necə deyərlər, ikinci uduş imkanı yaranır - həm bizim üçün, həm Av-

President İlham ƏLİYEV: Bu layihəyə gəldikdə, əlbəttə, bunun mahiyyəti hələ ki, tam geniş təhlil edilməyib. Çünkü bu, bir yenilik ol- du və bir çoxları üçün gözənlənməz oldu. Əlbəttə ki, biz bu layihə üzərində işləməyə başlayanda çox açıq-aydın göründük ki, onun reallaşması üçün hansı addımlar atılmalıdır. Ona görə biz bu layihəyə qoşulandan sonra faktiki olaraq bu layihə gerçəkləşməyə başlamışdır. Çünkü bir fikir, bir ümumi konsepsiya olaraq bu layihə artıq uzun illər idi ki, mövcud idi. Hətta texniki-iqtisadi əsaslandırma da aparılır və ilkin variantda o layihənin ötürü məqavat elektrik enerjisini hesablanmışdır. Biz layihəyə qoşulandan və bütün təhlil işlərini aparandan sonra təklif etdik ki, bir halda biz buna qoşuluruz, bunu daha genişmiqyaslı şəkildə həyata keçirək. Təklif etdik ki, 1000 məqavat yox, 4 min məqavat səviyyəsində olsun. Çünkü onsuz da xərclər böyük olacaq, onsuz da kabel çəkiləcək. Ona görə daha çox imkanı olan kabeli çəkməklə biz daha böyük nailiyyətlərə çata bilərik. Bu layihənin həyata keçirilməsi, eyni zamanda, Azərbaycana olan investisiya marağından doğur. Çünkü bizim hazırda bu qədər elektrik enerjisini ixrac etmək imkanlarımız yoxdur. Biz ixrac edirik, bizim orta hesabla ixrac imkanlarımız təqribən 1000 məqavat ətrafindadır. Ancaq hazırda Azərbaycanda reallaşan investisiya layihələri, - iki layihə artıq reallaşır, biri günəş, biri külək elektrik stansiyası, üçüncü layihənin reallaşması yaxın aylarda nəzərdə tutulur, - bizi əlavə 700 məqavatdan çox təmiz yaşıllı enerji verəcək.

Tofiq ABBASOV: Cənab Prezident, istərdim Siz bir məqama da münasibətinizi bildirəsiniz. Biz Qara dəniz vəsaitəsilə Qərbə doğru, necə deyərlər, istilik, işıq, nur ixrac edəcəyik. Ancaq bəzi qüvvələr isə bu tərəfə silah-sursat ötürmək istəyirlər, bizim bədnəm qonşularımız. Yəni biz avtomatik olaraq demək olar ki, o planın üstündən xətt çəkmiş oldug. Bu, elədirdim?

Bununla paralel olaraq, dünya-nın iki aparıcı şirkəti ilə imzalanmış niyyət protokolları əsasında Azərbaycanda 22 min meqavata qədər günəş və külək elektrik stansiyalarının tikintisi nəzərdə tutulur. İndi bu 22 min meqavat tam icra ediləcək, yaxud onun yarısı icra ediləcək, 30 faizi icra ediləcək, bu, sonranın məsələsidir. Ancaq, mən hesab edirəm ki, bunun minimum yarısı tamamilə reallaşa bilər, çox da reallaşa bilər. Əsas məsələ bunun bundan sonrakı taleyidir - necə ötürürləcək? Çünkü biz mövcud elektrik ötürücü xətlərimizi genişləndirməliyik. Biz qayıdırıq yenə Zəngəzur dəhlizinə. Bizim fikrimizcə, o dəhlizdən, eyni zamanda, elektrik enerjisi ötürülməlidir. Məhz bu məqsədlə biz Cəbrayıl rayonunda böyük qəbulədici və çeviriçi stansiya tikirik. Əgər bu layihə reallaşarsa, onda Naxçıvanla Türkiyə arasındaki sərhəddə də bir stansiya tikilməlidir. Eyni zamanda Türkiyə ərazisində ötürüçülük imkanları genişləndirilməlidir. Çünkü orada da bu qədər enerjini götürmək imkanı yoxdur. Yəni, bu, çox qlobal bir layihədir və bu, tam reallaşa bilər. Çünkü Azərbaycana bu gün milyardlarla dollar investisiya qoyan şirkətlər, əlbəttə ki, hər şeyi ölçüb-biçiblər. Onlar tam əmindirlər ki, bu enerji həm Azərbaycanda istehlak olunacaq, - indi Azərbay-

Prezident İlham ƏLİYEV:
Hər halda biz çalışacaq, biz hər şey edirik. Onu da bildirməliyəm ki, Ermənistana istənilən silah vərilərsə, onlara kömək etməyəcək və mən Ermənistən tərəfinə bir neçə dəfə bunu demişəm. Demişəm ki, buna əbəs yero vəsait xərcləməyin. Çünkü birincisi, bu sizə kömək etməyəcək, ikincisi ölkənizdə olan revanşist qüvvələrdə hansısa bir illüziya yarada bilər. Illüziya yarada bilər ki, siz revanş edə bilərsiniz. Edə bilməyəcəksiniz! Biz əgər görsək ki, bizim üçün hər hansı bir ciddi tehlükə varsa, bu tehlükəni dərhal dəf edəcəyik. Baxmayaraq ki, bu təhlükə harada yaranıb, bizim ərazimizdə, yaxud da ki, hüdudlarımızın kənarında. Bu, bizim legitim hüququmuzdur. Ona görə belə cəhdler var və biz görürük, bilirik hansı ölkələr Ermənistana silah verməyə hazırlaşırılar. Əfsuslar olsun ki, onların arasında Hindistan da indi rol alıb. Biz bunu qeyri-dost addım kimini qiymətləndiririk. Çünkü bu silahlara, özü də hücum silahlarının bir hədəfi var, o da Azərbaycandır. Ona görə biz, əlbəttə ki, lazımı tədbirləri görürük və imkan verə bilmərik ki, Ermənistən bizim üçün təhlükə yaratsın, heç vaxt imkan verə bilmərik.

Xalqımız 2023-cü il üçün də nikbin ola bilər

Azərbaycan bütün hədəflərinə catacaq

Əvvəli 4-cü səh.

Nərmin SALMANOVA: Cənab Prezident, artıq bir aydır ki, azərbaycanlı ekofəsəllar Laçın-Xankəndi yolunda şaxtaya, soyuğa, qara baxmayaraq etiraz aksiyası keçirirlər. Bütün Azərbaycanın üzəyi, belə desək, hazırda Laçın yolunda döyüñür. Bu aksiya iştirakçılarının əksəriyyəti gənclərdir. Siz onlara nə demək istərdiniz? Bundan əlavə, Ermənistən və onun havadarları bir ay ərzində dünyada blokadada olmaları barədə illüziya yaratmağı çalışırlar. Sizcə, bunun hər hansı real nəticəsi ola bilərmi?

Prezident İlham ƏLİYEV: İlk növbədə, o gənclərə "Eşq olsun!" demək istəyirom, onlar bizim fəxri-mizdir. Qeyd etdiyiniz kimi, gecə-gündüz şaxtalı-qarlı havada oradadırlar, öz haqlarını tələb edirlər və bir daha Azərbaycan gəncinin nə qədər yüksək keyfiyyətlərə malik olmasını bütün dünyaya göstərirlər. Bunun, necə deyərlər, bir addımlı-ğında separatçılar dünyaya tamamilə yalan informasiya ötürməklo möşğuldurlar. Birincisi, hər kəs bunu artıq gördü ki, orada blokadadan söhbət gedə bilməz. Sülhməramlı-ların dörd yüzə yaxın üç avtomobili, - bu, hələ bir ay olmayıb, - oradan keçib. Əlbəttə ki, oradan keçən, hətta bu aksiyaya qədər keçən bütün nəqliyyat vasitələri nəzarət

larının tenti altında gedə bilərlər, avtobusla da gedə bilərlər. Yol açıqdır.

Sənən RZAYEV: Cənab Prezident, Siz əvvəlki suallara cavab verəndə Azərbaycan ilə Ermənistən arasında sülhün perspektivi barədə danişarkən dediniz ki, əgər Ermənistən özündə qüvvə taparsa. Mən bir neçə məqamı bilmək istərdim. Əvvələn, Siz necə hesab edirsiniz, bu qüvvə Ermənistənin özündə formalasır, yoxsa indiki halda Ermənistəndən o qədər də asılı deyil. Məsələn, Ermənistən diasporu bu prosesə necə təsir göstərir? Cənab Prezident, müharibədən dərhal sonra Ermənistən ilə Azərbaycan arasında sülh danışqları ilə bağlı bir neçə məkan gördük. Axırınca dəfə isə Moskvada xarici işlər nazirləri səviyyəsində görüş təşkil etməyə cəhd göstərildi, lakin erməni tərəfi bu görüşü pozdu. Görüş baş tutmadı. İndiki məqamda texniki baxımdan danışqlar prosesini görmürük. Siz bu danışq məkanları barədə, danışqların davam etdirilməsi perspektivinin özü barədə nə fikirdəsiniz? Sizdə belə bir təəssürat varmı ki, erməni tərəfi danışqlar prosesini sadəcə kobud şəkildə pozur?

faktiki olaraq qanunsuz istismar edilən o mədənlərə buraxmayıblar. Orada da şou düzəltmişdir, guya ki, hansısa etirazçılar çıxmışdı. Bizim oraya çıxışımız olmayana qədər yəqin ki, bu aksiya da davam edəcək. Bizim tələblərimiz də tam ədalətlidir. Monitoring, təftiş, qanunsuz istismarın dayandırılması tələb edilir və biz buna nail olacaq. Ona görə Laçın-Xankəndi yolunda baş verən hadisələrə blokada demək, sadəcə olaraq, insafsızlıqdır.

pozur?

Prezident İlham ƏLİYEV:

Bəli, sonuncu tezislə tam razıyam ki, erməni tərəfi bu prosesi pozur və deyəsən, bunun səbəbləri mənə məlumdur. Ermenistanın qüvvəsinin olub-olmaması və bu qüvvəyə diasporun təsir göstərib-göstərməməsi barədə birinci tezisə gəldikdə düşünürəm ki, belə təsir var və kiminsə buna mane olmasına istinad etmək məsuliyyəti öz üzərindən atmaq üçün çox münasib yoldur. Ona görə ki, əgər hakimiyyət məsuldursa, o, öz hərəkətlərinə görə cavab

Mən demişəm, bir daha demək istəyirəm ki, orada Azərbaycan bayrağı altında yaşamaq istəyənlər üçün şərait yaradılacaq. Azərbaycan vətəndaşları kimi, onların hüquqları da, onların təhlükəsizliyi də təmin olunacaq. Bu günlərdə baş verən hadisə, - o bir nəfərin oraya qaytarılması, özü də əlidolu qaytarılması, ona iki blok siqaret də verdilər, çünki siqaret xahiş etməyə gəlmışdı, - onu göstərir ki, biz onların nəinki hüquqlarını və təhlükəsizliyini təmin edəcəyik,

onlar daha yaxşı yaşayacaqlar. Elbottə, bu, bizim əlimizdə nədir ki? Heç nə. Əgər vaxtilə bizə qarşı separatçı hərəkat başlamasayıdı, bu gün onlar da Azərbaycanın bütün başqa yerlərində olduğu kimi yaşaya bilərdilər. İndi onların yaşadıqları mənzorə göz öündədir. İndi gedib görənlər var hansı şəraitdə yaşayırlar. Ona görə, kim bizim vətəndaş olmaq istəmirsə, yol bağlı deyil, açıqdır. Gedə bilərlər, ya özləri gedə bilərlər, heç kim onlara maneəçilik yaratmayacaq, ya da sülhməramlıların yük maşın-

yət intonasiyasını kənara qoysaq, praktiki olaraq xarici dövlətlərin başçıları ilə hər bir görüşdə sadəcə xəbərçilik edir. Mən buna başqa ad tapa bilmirəm. Bu, sadəcə cılız qeybət, xəbərçilikdir. Bunu anonim adlandırdım, lakin anonim deyil, hər şey konkret adamların adından söslənir. Buna görə də düşünürom ki, bu kontekstdə Ermənistanın həkimiyət orqanları məsuliyyəti təmamilə öz üzərinə götürməli və sülh müqaviləsi imzalanmasına həzir olmalıdır. Xüsusən ona görə ki, mən əvvəlcədən demişəm, biz bu

beş prinsipi irəli sürəndə də demişdim ki, bu, hansısa çoxcildlik olmamalıdır. Bu, çox sadə bir kağız,

beş prinsipi irəli sürəndə də demişdim ki, bu, hansısa çoxcildlik olmamalıdır. Bu, çox sadə bir kağız, əsas prinsipləri eks etdirən sadə sənəd olmalıdır. Əlbəttə, orada bizim daxili problemlərimiz və Qarabağ ilə bağlı bütün məsələlər barədə söhbət də ola bilməz. Fikrimcə, Ermənistan rəhbərliyinin məsələni uzatmasının bir səbəbi məhz budur. Ona görə ki, onlar qərar qəbul etməli və mahiyyət etibarilə Praqada qeydə alınmış, sonra oktyabrda Soçi də təsdiq edilmiş məsələləri təs-

də keçən ilin sentyabr ayında baş vermiş və ya hazırda Laçın-Xan-kəndi yolunda baş verən hadisələrə dönyanın reaksiyası onu göstərir ki, suda batanların xilas edilməsi onların öz işidir. Biz kömək edə bilərik. Bu azərbaycanofobiya və istəriya bataqlığında tamam boğul mamağa yalnız biz kömək edə bilərik. Nə ilə? Onunla ki, biz deyirik "hə", biz deyirik, gəlin sülh bağlayaqq. Özü də, inanın ki, bunu demək mənə çox çətindir, həm Prezident kimi, həm də adı insan

mək olduğunu bilir. Lakin onlar "A" deyəndən sonra "B" demək istəmirlər. Onlar hər vasitə ilə Qara-bağ mövzusunu mümkün sülh müqaviləsinə daxil etməyə çalışır və əslində onu bloklayırlar. Onların Moskvada hansısa hadisələr baş vermişsinə istinad edərək nazirlərin orada görüşünə etinasızlıq göstərmələri, ümumiyyətlə, yolverilməz hərəkətdir. Bəs onlar oktyabrın 6-da Praqada keçirilən görüşə nə üçün etinasızlıq göstərmədilər? Axi bundan bir aydan az əvvəl də sərhəddə hadisələr baş verirdi. başa düşdüğümüz üçün biz bunu təklif edirik. Lakin bu, masa üzərində bir müddət olacaq. Sonra, necə deyərlər, xüsusi fəallıq göstərməyəcəyik. İstəmirlər - heç lazımda deyil. Delimitasiyanı istəmirlər - heç lazımda deyil. Deməli, sərhəd bizim lazımlı bildiyimiz yerdən keçəcək. Lakin mən artıq belə terminlərdən istifadə etməyə məcburam. Sərhəd delimitasiya edilməyib, bəs kim deyir ki, sərhəd buradan deyil, oradan keçir. Mənim bunu demək üçün əsaslarım var - tərzi, kartografik əsaslar. Buna görəcə ikinci maraqlı detal ondan ibarət idi ki, bir an mən özüm-özüma dedim ki, sanki burada Ermənistanda Fransa komandası bir tərəfdədir, biz isə başqa tərəfdəyik, Şarl Mişel isə hakimdir. Çünkü Ermənistanda tərəfi üçün çətin olan anlarda Ermənistana nümayəndə heyətinin üzvləri Fransa nümayəndə heyətinin üzvləri ilə kənara çəkilib piçılı ilə necə deyərlər, cükküldəşirdilər, danışıldılardılar, müzakirə edildilər. Yəni, bu, açıq-aşkar görünürdü. Çünkü bir neçə saat bir balaca otaqla da olmaq, əlbəttə ki, bətəlləndən sonra da üçün bir imzalandır. Yəni, bu

Orada kifayət qədər ciddi hadisələr olmuşdu. Bunun Ermənistan üçün nə ilə başa çatmasının təfsilatına qayıtmak istəmirəm. Nədənse erməni tərəfi Praqaya Makronla görüşə getdi, amma Moskvaya getmədi. Sonra Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin erməni tərəfinin hətta xalis protokol xarakterli davranışını barədə şərhləri də məhz buna dəlalət edir. Yəni, incidilmiş tərəf kimi mövqə tutmaq həm rahat, həm də münasibdir, lakin bu mövqə həm insan üçün, həm də ölkə üçün çox zərərlidir. Necə deyərlər, yazıçı gəlmək siyasi xadimlərin arşinalında heç də on yaxşı vasiyyə deyil, xüsusən, indi qəbul edilmiş təbirli desək, bütün bunlar feyk olduğunu halda.

Mənim fikrimcə bu il çox məsələlərə aydınlıq gətirəcək. Yeri tarixi, kartoqrafik əsaslar. Buna görə bu məsələ bizdən çox onları məraqlandırmalıdır. Biz uzun müddət belə yaşaya bilərik, sülh müqaviləsi olmasa heç lazımdır. Amma sonra nə olacaq? Sonrasına baxarıq. Buna görə də düşünürəm ki, onlar mənim mesajlarımı eşidəcək və düzgün nəticə çıxaracaqlar. Bir daha deyirəm, mən indiki halda təzyiq göstərən tərəf kimi görünmek istəmirəm və heç bir halda, heç bir şəraitdə hətta hörmətə laiyiq olmayana da hər hansı hörmətsizlik göstərməmişəm. Sadəcə, bir daha nəzərə çatdırılmalıdır. Ona görə ki, mənim fikrimcə, bu il sonuncu şans olacaq. Ona görə ki, sonra 2024-cü il gəlir, sonra 2025-ci ildə Rusyanın sülhməramlı missiyası başa çatır. Onlar burunlarının ucundan bir qədər irəli barədə düşünməlidirlər.

görmək üçün bir imkandır. Yəni emosiyaları gizlətmək bəzən çətin olur.

Görüşün mahiyyəti isə qeyd etdiyiniz kimi, bizim üçün çox əlvə rişli oldu. Çünkü ilk dəfə Ermənistən tərəfi Azərbaycanın suverenliyini tanıdı və bu, artıq faktiki olaraq bütün Qarabağın gələcəyi ilə bağlı danışqların sonu olmalı idi. Biz bunu belə qəbul edirik. Əlbətə ki, ondan sonra Soçi görüşündə bu tezislər bir daha təsdiqləndi. Praqa görüşünün bir məqamı da var idi. O, ümumi kontekstin bir qədər kənarında qaldı, o da Ermənistən ərazisinə, bizim sərhədyan bölgələrə Avropa müşahidəçi misiyasının göndərilməsi idi. Bu məsələ de çox geniş müzakirə edilmişdir. Təkliflərdən biri o idi ki, o cümlədən Azərbaycan tərəfinə de bu missiya göndərilsin. Biz bunu

gölmüşkən, mən ürəkdən inanırdım ki, ilin sonuna qədər biz saziş imzalanmasına nail olacaqıq. Lakin belə olmadı. Ermənistən nə gözləyir? Yəqin ki, hansısa geosiyasi dəyişikliklər, ola bilsin ki, kiminsə ona vəd etdiyi nələrisə gözləyir. Çünkü belə təəssürat yaranır ki, ona kimsə nə isə vəd edib. Ona görə ki, regionda vəziyyətin obyektiv təhlili, qüvvələr balansı və iki il bundan əvvəl baş vermiş hadisələrə, eləcə

şünəməlidirlər.

Nigar MAHMUDOVA: Cənab Prezident, Fransa Prezidenti Makronun qərəzli münasibətindən danışıldı burada. Ayrıca Praqa görüsünə də toxunuldu. Makronun orada iştirak etməsinə baxmayaraq, Praqa bizim keçən il əldə etdiyimiz nailiyyətlərimizdən biridir deyə bilərik. Suverenliyimizi Ermənistən tanıdı, Qarabağın Azərbaycanın ayrılmaz parçası olduğunu

Burada ciddi söhbətlər gedir. Bizi nəyisə razılaşdırırıqsa, hətta şifahı olsa belə, buna əməl etməliyik. Necə ola bilər? Bir müddət sonra Avropa İttifaqının yüksəkvəzifelişəksi demişdi ki, missiya uzadılacaq. Ondan sonra Fransanın xarici işlər naziri demişdi ki, biz missiya-nı uzadacağıq. Əlbəttə, biz dərhəd hərəkətə keçdik və izahat tələb etdik. Bu, nə məsələdir? Siz bunu necə uzadacaqsınız? Siz axı bu missiyanın göndərilməsini bizimlə razılaşdırısınız. Nə üçün? Çünkü bu, bizim sərhədimizin yanında olacaq. Necə ola bilər ki, bizimlə bu razılaşdırılməsin?

Dekabrin 19-da bu missiyanın müddeti başa çatmalı idi, siz də getməli idiniz öz yerlərinizə. Yəni, bu, bizi aldatmaq deməkdir. Biz bundan sonra sizinlə necə işləyək, necə müzakirə aparaq? Əgər siz bizi burada iki ay keçmədən belə xırda məsələdə, - yəni, əslində, o qədər də ciddi məsələ deyil, - aldadırsınız. Ondan sonra nə etdilər? Ondan sonra rəsmən dekabrin 19-da missiyanın fəaliyyətini dayandırdılar. Amma dekabrin 20-də yeni missiya göndərdilər. Bu da sadəcə olaraq, manipulyasiyadır. İndi yeni missiyanın nümayəndləri Ermənistan-dadır, orada yüksəkvəzifəli şəxs-lərlə görüşlər kecirlərlər. Bizzət olan məlumatə görə, fevral ayında böyük heyətlə yenə də oraya göndəri-löcəklər. Yenə də bizimlə razılaşdırulmadan.

Bir məqamı da qeyd etmək is-təyirəm. Ermənistanın ən yaxın müttəfiqi, eyni zamanda, ATƏT-in missiyasını da göndərmək fikrində idi, biz isə buna etiraz etdik. Çünkü ATƏT-də belə məsələlər konsensus əsasında qəbul edilir, həll olunur. Biz əlbəttə, dedik ki, biz konsensus verməyəcəyik. Onda orada qaydalarda bir boşluq taparaq ATƏT-in bir heyətini də konsensusuz oraya göndərmişdilər. Yenə də manipulyasiya, yenə də saxta-karlıq. Bu saxtakarlıq üzə çıxandan ve biz etirazımızı bildirəndən sonra Ermənistanın ən sevimli müttəfiqi bunu ATƏT-in fealiyyətdə olan hömsədrinin - Polşanın üstü-

ne yıxmağa çalışırkı ki, bizim xəbərimiz yoxdur, bunu Polşa edib. Yəni, bu detalları bir az açmaqla, sadəcə olaraq, mən riyakarlığın dərəcəsini sizin və ictimaiyyətin diqqətinə çatdırmaq isteyirəm ki, biz öz haqqımızı tələb etmək üçün görün, kimişlərlə və nələrlə üzleşməli oluruq. Ona görə bu növbəti missiyanın göndərilməsi, əlbətə ki, çox xoşagəlməz bir haldır. Bu, təhlükəsizliyi artırımayacaq, əksinə, bizimlə olan bu danışçılar formativ böyük sarsıntıya məruz qalacaq. O danışçılar formatları ilə bağlı bura-da sual verildi. Minsk qrupu "rəhmətə gedəndən" sonra indi Avropa İttifaqı öz rolunu oynamağa başlamışdır və biz bunu dəstəklədik. Mən şəxsən bir neçə dəfə bu haq-

da açıqlama vermişdim. Demişdim ki, biz bunu töqdir edirik. Ancaq əgər bizim arxamızda belə oyunlar gedəcəksə, onda bu formatın da goləcəyi şübhə altına düşəcək. Fransa faktiki olaraq özü-özünü bu prosesdən tamamilə təcrid etmişdir. İndi qalır Amerika və Rusiya. Yəni, danışqlar meydançalarını hazırlıda belə görürük. Əlbəttə ki, Avropa da ola bilər, amma əgər, yenə də deyirəm, bizimlə özünüdürüst aparsa.

Tofiq Abbasov: Cənab Prezident, üzr istəyirəm Sizdən. Həmkarım Sızə çox maraqlı sual ünvanlaşdı. Bu kontekstdə Şarl Mişelin davranışı Praqada və ondan sonra necə oldu?

Prezident İlham ƏLİYEV:
Nə vaxt?
Təcəffü **APRASOV**, R.

Tofiq ABBASOV: Praqa gö-
rüşündən, Makronun, belə deyək,
oyunbazlığı özünü bürüzə verəndən
sonra. O Praqa əhvalatının özündə
və sonra Şarl Mişelin bu və ya di-
gər bir reaksiyası oldu, yoxsa yox?

Prezident İlham ƏLIYEV:
Yox, ondan sonra bizim əlaqəmiz olmadı. Ondan əvvəl, əlbəttə ki, bizim six əlaqələrimiz olub. Hətta müntəzəm surətdə telefon əlaqələrimiz olurdu. Mən onun fəaliyyəti ni həmişə yüksək qiymətləndirmişəm. O, məsələnin mahiyyətinə, yəni, dərinliyinə çox bələd olan bir adamdır. Mən gördüm ki, doğrudan da həm bu məsələni çox dərin-dən bilir və doğurdan da kömək göstərmək istəyir. Ancaq Praqa görüşündən sonra hər hansı bir reaksiya verilmədi. Bildiyiniz kimi, dekabrın 7-de növbəti görüş planlaşdırılmışdı. Bizə bəyan edildi. Amma biz buna etiraz etdik. Çünkü biz Fransa tərəfinin addımlarından sonra onları bu formatda görmürük. Ona görə biz 7 dekabr formatını dəstekləmədik. Ondan sonra hər hansı bir temas olmamışdır. Bu ilin əvvəlindən də nə mənim, nə də ki, Azərbaycan tərəfinin Avropa İttifaqının nümayəndələri ilə temasları olmamışdır. Yəqin ki, onlar, indi, gələcək addımlar haqqında daxili

Nərmin SALMANOVA: Cənab Prezident, Vətən müharibəsin-dən sonra Azərbaycanın işğaldan azad olunmuş ərazilərində Sizin rəhbərliyinizlə bərpa-quruculuq iş-lərinə başlanıldı. Bu məqamda Si-zin 2021-ci ildə, Anum Gümündə Türkiyənin Anadolu Agentliyinə müsahibəniz zamanı 30 il Vətən həsrəti ilə yaşıyan keçmiş məcburi köçkünlərdən və min bir əzabdan sonra onların sinmamağından da-nışarkən kövrəlməyinizi xatırladım. İndi Böyük Qayıdış başlayıb və mü-sahibənin əvvəlində də Siz bu il La-çına məcburi köçkünlərin qayıda-cağını dediniz. Təxminən neçə la-çınlıya bu sevinc nəsib olacaq və indi Siz həmin keçmiş məcburi köç-künlərin öz doğma torpaqlarına qayıtdığını görərkən hansı hissələri

Prezident İlham ƏLİYEV: Xoşbəxtlik hissələri. Mən onlar qədər xoşbəxtəm, yəni, onlardan fərqlənmirəm. Çünkü onları orada görmək, gözlərini görmək, onların sevincini görmək, doğurdan da böyük xoşbəxtlikdir, həddindən böyük xoşbəxtlikdir. Əlbəttə, istəyirəm ki, tezliklə bütün keçmiş kökənlər qayıtsınlar dədə-baba torpaqlarına və biz əlimizdən gələni edəcəyik ki, bunu tezləşdirək. Laçında hazırda yüzlərlə ev yenidən qurulur, təmir edilir, o cümlədən ictimai binalar. İlin sonuna qədər dediyim kimi, laçınlıların birinci qrupunu biz artıq yerləşdirəcəyik. Zabux və Sus kəndlərinde də manca 200-dən

Bununla paralel olaraq, biz bir çok kəndlərdə artıq inşaat işlərinə başlamışıq. Təqribən birinci mərhələdə 100-ə qədər yaşayış məntəqəsinin yenidən qurulması nəzərdə tutulur. İndi Şuşada, Ağdamda, Füzulidə, Zəngilanda çoxmərtəbəli evlərin tikintisine də başlamışıq. Bir neçə kəndin təməli qoyuldu. Yəni, 2023-cü il artıq Böyük Qayıdışın ilk addımlarından biri olacaq. Əlbəttə, Ağalı kəndi birinci addım idi. Amma biz bu il bunu, inşallah, daha kütləvi surətdə görəcəyik. Bununla paralel olaraq, Şuşada, Ağdamda, Füzulidə məktəblər, xəstəxanalar hazır olacaq.

